

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378.14:001.895

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ТА ВИКЛАДАЧА ДО ІННОВАЦІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олена Жукова

*Донецький державний університет управління
вул. Челюскінців, 163-а, 83015 Донецьк, Україна
zhukova_olena@mail.ru*

Розглянуто теоретичний базис формування готовності майбутнього спеціаліста до інноваційної навчальної діяльності. У сучасних умовах готовність до інноваційної навчальної діяльності є однією з найважливіших рис викладача та його успішності як професіонала.

Ключові слова: професійна діяльність, готовність до інноваційної навчальної діяльності.

На сучасному рівні розвитку цивілізації особливу роль відіграє інноваційний потенціал суспільства, що зумовлює потребу в людях, здатних системно мислити, швидко знаходити необхідну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї в різних галузях знань. А це формує соціальне замовлення на нові підходи в системі професійної підготовки майбутнього фахівця, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності, результатом якої має бути виховання та гартування “інноваційної людини”.

На професійну орієнтацію на інноваційну діяльність зосереджують увагу під час навчання у ВНЗ. Зважаючи на це, професійна готовність є закономірним результатом спеціальної підготовки.

Готовність до інноваційної діяльності формує інноваційну позицію педагога. Як один з найважливіших компонентів професійної готовності, вона є умовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу.

Готовність студентів до інноваційної навчальної діяльності передбачає наявність мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, опанування ефективних способів і засобів досягнення цілей навчально-виховного процесу, здібність до творчої рефлексії.

Інноваційні перетворення ставлять високі вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки вчителя. Він повинен вміти спрямувати

навчально-виховний процес на вихованця, побудувати свою професійну діяльність так, щоб кожен студент мав необмежені можливості для самостійного і високоефективного розвитку. З огляду на це під час навчання майбутній фахівець повинен:

- розвивати розгорнуту творчу уяву;
- опанувати стійку систему знань, що розкриває суть і структуру інноваційної навчальної діяльності;
- набувати уміння цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї;
- здобувати педагогічні знання про освоєння і впровадження інноваційних процесів у системі освіти;
- вивчати спеціальні педагогічні методи, прийоми і засоби, використання яких дає можливість брати активну участь в інноваційній навчальній діяльності.

Ставили за мету на підставі системного підходу виявити рівні готовності педагога та студента до інноваційної навчальної діяльності.

Завдання дослідження – визначити критерії готовності педагога та студента до інноваційної навчальної діяльності, проаналізувати особливості цілеспрямованої навчальної діяльності і виявити рекомендації до підвищення ефективності навчального процесу.

Методи і організація дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення, систематизація; аналіз педагогічної літератури, періодики.

Результати дослідження. Результати психологічних досліджень дали змогу розробити рекомендації з підвищення ефективності навчального процесу в середній та вищій школі.

Оригінальну концепцію навчальної діяльності запропонував В. В. Давидов. Він вважав, що цілеспрямовану навчальну діяльність характеризують такі особливості:

- активність студента спрямована на зміну себе як суб'єкта навчання;
- головним змістом навчання мають бути загальні способи дій в системі завдань;
- у процесі навчання знання не повинні подаватися в "готовому вигляді", а вивчення нового матеріалу треба починати з акцентування на необхідності його вивчення;
- організація навчання від абстрактного до конкретно-окремого;
- основний зміст має бути орієнтований на наукові, а не емпіричні знання.

Хоча В. В. Давидов створював концепцію на матеріалі навчання школярів, вона має важливе значення і для вищої школи. На його думку, в процесі освоєння навчальної діяльності людина відтворює не лише знання і уміння, але і здатність вчитися.

Для викладачів вищої школи також викликає інтерес проблема адекватного формування у студентів навчальної діяльності. Йдеться про те, аби навчити студентів вчитися, і це важливіше, ніж озброїти їх конкретними знаннями.

Як виявили дослідження О. Е. Мальської на першокурсниках, у процесі стихійного формування навчальної діяльності студенти слабо диференціюють її компоненти від конкретного змісту навчального матеріалу і ситуацій його засвоєння. До 70% студентів 1-го курсу не використовують прийом систематизації матеріалу для його кращого розуміння.

Значні результати в дослідженні і формуванні навчальної діяльності одержала В. Я. Ляудіс. Вона вважає, що навчальну діяльність необхідно аналізувати не саму по собі, а як складову навчальної ситуації, системотворчою змінною якої є соціальні взаємодії студентів з викладачами і між собою. Спільна навчальна діяльність у своєму становленні проходить кілька етапів, які у процесі засвоєння матеріалу приводять до формування єдиного смислового поля у всіх учасників навчання, що і забезпечує подальшу саморегуляцію їхньої індивідуальної діяльності.

У структурі професійно спрямованої особистості педагога готовність до інноваційної навчальної діяльності є показником його здатності нетрадиційно вирішувати актуальні для навчально-виховного процесу проблеми.

Виділяють інтуїтивний, репродуктивний, пошуковий і творчий рівні готовності до педагогічних інновацій.

1. Інтуїтивний рівень сформованості готовності до інноваційної навчальної діяльності.

Педагоги цього рівня ставляться до інноваційної проблематики як до альтернативи традиційної навчальної практики. Основою такого ставлення є емоційна, інтуїтивна налаштованість на сприйняття нового лише тому, що воно нове, а не глибокі теоретичні знання особливостей інноваційної навчальної практики. Педагогічна рефлексія в них не сформована.

2. Репродуктивний рівень сформованості готовності до інноваційної навчальної діяльності.

Ця категорія педагогів добре ознайомена з теоретичними засадами, змістом, конкретними методиками педагогів-новаторів, використовують елементи цих систем у власній педагогічній діяльності. Проте використання ними інновацій є ситуативним.

3. Пошуковий рівень сформованості інноваційної навчальної діяльності.

Педагоги цієї групи прагнуть працювати по-новому, впроваджуючи у власну діяльність відомі технології і методики навчально-виховної

роботи. Вони охоче йдуть на експеримент, не приховують ні своїх успіхів, ні помилок, відкриті для прилюдного обговорення педагогічних інновацій.

4. Творчий рівень сформованості готовності до інноваційної навчальної діяльності.

Педагоги, які творчо ставляться до інноваційної навчальної діяльності, мають широкі і змістовні знання про нові наукові і новаторські підходи до навчання і виховання, володіють новітніми технологіями і створюють власні. Реалізація творчого потенціалу в інноваційному процесі для багатьох з них є найважливішим орієнтиром діяльності.

Висновки. Готовність до інноваційної навчальної діяльності формується не сама по собі, а під час педагогічної практики. Своєчасне визначення рівня сформованої готовності конкретного педагога до інноваційної навчальної діяльності дає можливість спланувати роботу з розвитку його інноваційного потенціалу.

Для визначення рівнів готовності вчителів до інноваційної навчальної діяльності, на наш погляд, доцільно використовувати такі критерії:

- потреба впровадження педагогічних інновацій у власній навчальній практиці;
- інформованість про новітні педагогічні технології, знання новітніх методик роботи;
- орієнтованість на створення власних завдань, методик, спрямованість на експериментальну діяльність;
- готовність до подолання труднощів, пов'язаних зі змістом і організацією інноваційної навчальної діяльності;
- володіння практичними навичками освоєння педагогічних інновацій і розробки нових.

Ці критерії виявляються не ізольовано, а в різних поєднаннях і взаємозв'язках. Окрім цього, потреба в нововведеннях активізує інтерес до найсвіжіших знань у конкретній галузі, а успішність власної інноваційної навчальної діяльності допомагає відстоювати новаторські походи у взаємодії з тими, хто їх не приймає.

Подальші дослідження плануємо провести у напрямі вивчення інших проблем формування готовності вчителя та студентів до інноваційної навчальної діяльності.

-
1. Гребенкіна Л. К., Байкова Л. А. Педагогічна майстерність і педагогічні технології: Навч. посіб. – Х., 2002. – С. 348–352.
  2. Дічівська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. – К.: Академвідав, 2004. – С. 321–325.

3. *Лебедева Н. М.* Введение в этническую и кросс-культурную психологию: Учеб. пособие. – М.: Ключ-С, 1999.

READINESS OF A HIGHER SCHOOL TEACHER AND FUTURE SPECIALIST TO INNOVATIONIONAL EDUCATIONAL ACTIVITY

Olena Zhukova

*Management State University of Donets'k
Cheluskintsi Str., 163-a, UA – 83015 Donets'k, Ukraine
zhukova_olena@mail.ru*

The article deals with the theoretical bases of forming the future specialist's readiness to innovational educational activity. In present circumstances the readiness to innovational educational activity is one of the most important qualities of the higher school teacher and the factor of his/her successfulness as a professional.

Key words: professional activity, readiness to innovational educational activity.

ГОТОВНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ И БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА К ИННОВАЦИОННОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Елена Жукова

*Донецкий государственный университет управления
ул. Челюскинцев, 163-а, 83015 Донецк, Украина
zhukova_olena@mail.ru*

Рассмотрены теоретические основы готовности будущего специалиста к инновационной учебной деятельности. В современных условиях готовность преподавателя является одним из важнейших его качеств и успешности как профессионала.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, готовность к инновационной учебной деятельности.

Стаття надійшла до редколегії 04.02.2010

Прийнята до друку 10.03.2010